

A háború és a kisedóvoda.

Írta: *Végh József*, óvónőképző-intézeti tanár.

A belépő közönség tájékoztatás céljából a következő, nyomtatásban megjelent tájékoztatót kapta kezeihez:

Az előadó gyakorlatban szándékozik bemutatni, hogy a háború fogalmát mily mértékben és milyen módon lehet – a 3-6 éves kis gyermek lelkéhez és ismeretköréhez alkalmazkodva – belevinni a kisedóvodai nevelésbe. A kised-nevelés a hazaszeretet, a bizalom, az önbizalom csiráinak elültetését tartja mindenkoron szem előtt s az ilyenemű foglalkozások által is igyekszik olyan alapot teremteni a kis ember lelkében, amelyen tovább fejlesztve, felnőtt korában a hazának minden szolgálatra kész honpolgárává válják.

A foglalkozás menete:

I. A hely és környezettel való megismerkedés. (A foglalkozás a paedagogiai könyvtár nagy olvasótermében történt.)

II. Érdeklődés felkeltése és fokozása.

III. Előkészítés.

IV. A foglalkozás tárgya. Hangulatkeltés. Közös cselekvések végeztetése.

V. Összefoglalás. Befejezés.

Foglalkozás: A kis gyermekeket a terembe vezetik.

Köszönjétek szépen! Na gyerekek, nézzetek körül. Úgy-e szép nagy terem, látjátok milyen sok könyv van itt! Itt szoktak olvasni a bácsik és a nénik. Álljatok csak fel, nézzétek milyen sok bácsi és néni van itt, de most nem olvasni jöttek ám ide, hanem azért jöttek, hogy megismerjenek benneteket, hogy lássák, milyen okos gyerekek vagytok, hogy tudtok figyelni és milyen szépen tudtok felelni. Azért hát figyeljétek szépen és okosan feleljetek, ha a tanár bácsi kérdez benneteket, hogy mindenki azt mondhassa, ejnye, ezek csakugyan derék, jó kis gyermekek. Fogtok úgy-e figyelni? (Igen.) Na figyeljétek! Mutatok nektek valamit! Ki találja ki, mit fogok mutatni? (A gyermekek találgatják.) Nem találtátok ki, no nézzetek ide... Mi ez, ki tudja? (Csákó.) Hát ez mi? (Kard.) És ez? (Puska.) Mit csinálunk a puskával? (Lövünk.) Jól van, gyerekek! Hát meg tudnátok-e mondani, hogy hívjuk azokat a bácsikat, akiknek ilyen csákójuk, puskájuk, kardjuk van? (Katonabácsiknak.) Hát az igazi katoná-

bácsiknak is éppen ilyen kis puskájuk, kis csákójuk van? (Nem, nagy.) Igen, hát ez csak milyen csákó, puska? (Játékcsök, játékpuska.) Láttatok-e ti már igazi katonabácsikat? (Igen.) Eddig még nagyon jól feleltetek, megdicsérlek benneteket, de most, de most figyeljete, mert most nagyon nehezre kérek, meglátom, tudtok-e rá felelni? Tudjátok-e gyerekek, hogy hova mennek most a katonák? (A csatába, a háborúba.) Igen, a csatába mennek! Látjátok, az ellenség megtámadta hazánkat. Az ellenség el akar venni tőlünk mindent; ha idejönnének, elvonnék ezeket a játékokat is, elvonnék itt ezt a sok könyvet is, mindent elvonnék, lerombolnák ezt a nagy házat, de azok a derék, jó katonák nem engedik ám, fogják a puskájukat, kardjukat és vissza kergetik az ellenséget. Szalad is ám az ellenség, ha meglátja a mi derék katonáinkat. De szeretjük is a mi jó katonáinkat, én is nagyon szeretem őket, itt ez a sok néni, bácsi mindenki szereti őket. Hát ti szeretitek e? (Igen.) Szeresétek is, derék emberek azok, megvédik ezt a mi drága hazánkat, ezt a szép Magyarországot. Tudtok ti egy szép kis verset Magyarországról, úgy kezdődik:

Azt dalolja a kis madár
 A virágos ágon,
 Legszebb ország Magyarország
 Ezen a világon.

(Elmondják.) Hát fiúk, lia ti nagyok lesztek, szeretnétek katonák lenni? (Igen.) Legyetek is derék katonák, akkor titeket is fognak majd szeretni, akkor majd ti is vitéz, bátor emberek lesztek, majd ti is védtek bennünket, elkergetitek majd ti is az ellenséget és megvédték a hazát. Erre is tudtok egy kis verset. A leányok lesznek a mamák, ők kérdeznek, ti meg feleltek. Álljatok fel. Kezdjük:

Mi leszel te, hogyha megnőssz drága fiacskám?

Beállok majd katonának,
Aranyinontés gyöngyhuszárnak
Édes jó Anyám!

Mit csinálsz majd eszemadta gyöngyhuszárocskám?

Ki magyart bánt, mind levágom,
Egy se legyen a világon
Édes jó Anyám!

Ejnye, hadd lássam csak, milyen kis katona lenne ebből a Ferikéből? Gyere csak ide. Tedd fel a csákót, kössük fel a kardot, fogd a puskát ... így ni. Látjátok, milyen szép kis katona Ferike. Gyere ide te is Attila. Fogd a trombitát, te leszel a trombitás. Károly, te pedig a dobos leszel. így álljatok ide. Feri te leszel az őr, te fogsz vigyázni, hogy jön-e az ellenség, és ha meglátod, akkor jelented, hogy jön az ellenség! Mi pedig akkor sokat fogunk löni, hogy az ellenség elszaladjon. No Feri vigyázz ... (Itt egy-

szer-kétszer elmegy az asztal előtt.) Na jelentsd «jön az ellenség». (Jön az ellenség!) Álljatok szépen fel! Ha a trombitás fog trombitálni, akkor sokat fogunk löni az ellenségre. A dobos pedig fog dobolni. Na trombitálj. (Trombitál.) Elég! Mindnyájan emeljük fel a kezünket, így, te dobolj, mi pedig löjjünk,... puk... puk ... puk ... puk, sokat löjjünk, puk... puk... Elég, megijedt már az ellenség, elszaladt. Derék katonák lesztek, már látom, hogy megvédték a hazát ti is, ha nagyok lesztek. Úgy-e jó lesz majd katonáknak lenni? Üljetek szépen le. Adjátok ide a puskát, kardot... (Elveszem tőlük.)

Mutatok ám nektek még valamit. Vigyázatok csak! Mi ez? (Hósapka.) Igen, ez hósapka! Kik kötötték ezt? (A nénik.) Láttátok úgy-e mindnyájan az intézetben, hogyan kötötték a nénik? Kössünk mi is egy kicsit. Úgy. Kössük csak a hósapkát. Elég. Látjátok ezt a hósapkát felhúzzák a katonák a fejükre, hogy a hidegben meg ne fázzék a fülük. Gyere csak ki Gyuri. Felhúzzuk a te fejedre. így. Fázik most a füled? (Nem.) A katonáknak sem fázik ott kint a hidegben sem. Nézzetek ide, ez meg karmelegítő, felhúzzák a katonák így ni, most meg a karjuk sem fázik. Hát ezt kik kötik? Ezt is a nagy nénik kötik. Kössünk most karmelegítőt... kössünk, kössünk jó meleget, hogy ne fázzék a katonák keze. Jól van. Elég.

Lássátok, kis lányok, ha a fiúk megnőnek,

majd katonák lesznek, ti meg majd ha nagyok lesztek, akkor fogtok kötni hósapkát, meg karmelegítőt. Úgy-e fogtok majd kötni? (Igen.)

Igen ám, de a katonák megéheznek a csatában, akkor a nénik főznek nekik jó ebédet. Úgy-e ha megnőttök, ti is fogtok majd főzni? (Igen.) Jönnek már az éhes katonák, főzzük gyorsan az ebédet. Mondjátok a tanár bácsi után (Kavarom a kását, sütöm a pogácsát, kavarom a kását.. .) Elég, jól van! Megfőztük a kását... Én már azt is láttam, gyerekek, hogy ilyen kis lányok körbe ülnek, épp úgy, mint ti és tollat fosztanak a nagyobbakkal együtt, hogy ha kifáradnak a katonák, akkor jó puha ágyban fekhessenek. Hoztam tollat is, megmutatom, hogy kell tollat fosztani, így ni. Na fosszunk mindnyájan. Fogjátok meg szépen fent a tollat, húzzátok le, így ni... ss... ss... ss... ss... Elég.

Na fiúk, ha ti megnőttök, úgy-e katonák lesztek, elmegyünk a csatába, nem engedjük bántani hazánkat, ti pedig, kis lányok, ha nagyok lesztek, fogtok kötni hósapkát, karmelegítőt, fogtok főzni jó ebédet a katonáknak, jó puha ágyat csináltok a fáradt katonáknak, úgy-e? ti meg így segítitek védeni ezt a hazát! Úgy-e megteszitek? (Igen.) Azt mondtuk az előbb, hogy szeretjük a katonákat. Akiket szeretünk, azokért minden nap imádkozunk. Imádkozzunk most is a katonákért. Álljatok fel, tegyétek össze a kezeiteket, mondjuk:

Mennyei jó Atyánk, őriző pásztorunk,
 Összetett kezekkel hozzád fohászkodunk t
 Óh áldd meg erővel a küzdő katonákat,
 Szent kezeddel véd meg szép magyar
 hazánkat!
 Ámen.

Na jó gyerekek voltatok, megdicsérlek benne-
 teket, a nénik, bácsik is megdicsérnek. Most pe-
 dig nézzétek, majd ha kimentek, a néni kiosztja
 köztetek ezt a jó csokoládé puskagolyót, úgy-e,
 jó lesz?

Álljatok fel szépen és köszönjétek a néniknek
 meg bácsiknak. (Köszönnek és kivezetik őket.)

A foglalkozás után a következő szavakat in-
 tézte a közönséghez az előadó:

Mélyen Tisztelt Közönség!

Hogy az imént hallott foglalkozásomnak mi
 volt a célja, azt nem ismétlem, hisz' nyomtatás-
 ban már ezt eleve elméltóztattak olvasni. De a
 foglalkozás menetéhez szeretnék még egy pár
 szót fűzni, ehhez kérem nagybecsű figyelmüket
 néhány percre.

Hogy a kis gyermekeket felszólítani foglalko-
 zásom előtt a környezet megismerésére, illetőleg
 szemlélésére, ezt azért tettem, mert a gyermekek
 teljesen új, eddig soha nem látott környezetbe
 jutottak, s ezek az új ingerek hosszú ideig zavar-
 ták volna, szétszórták volna figyelmüket, ha az
 újság ingerét ki nem elégítem előre. A mélyen
 tisztelt közönségnek pedig olyképp való bemuta-

tása, mint ahogy az történt, arra való volt, hogy ezzel is igyekeztem önérzetükre hatni, hogy figyelmüket annál inkább rögzítsék, illetőleg felém fordítsák.

Az érdeklődés felkeltése és fokozása céljából szoktuk a gyermekekkel találgatni a szemléltető tárgyainkat. Minthogy itt nem bocsátottam előre semmiféle kis történetet vagy mesét, amelyből következtethettek volna a bemutatandó tárgyra, természetesen nem is találhatták ki. De a kis fejtörésnek van valami haszna, mert a gyermek felidéz egy-két képzetet emlékébe.

A katonai felszerelések természetyszerűleg kapcsolódnak a katona képzetével s azt már, hogy most a háborúba mennek a katonák, előzőleg is tudták, így nagyon könnyű volt átmennem a tárgyra. Legnehezebbnek tartom az ilyenemű foglalkozásoknál az «*ellenség*» fogalmának tartalmát adni. Ezt olyanféle körülírással próbáljuk meg, mint aminőt méltóztattak hallani. Még egy nehéz, illetőleg a gyermekeknél kis terjedelmű és tartalmú fogalom fordul elő, a «*haza*» fogalma. Ennek a fogalomnak a tartalmát a kisdedeknél az otthon képezi, nagyobb, értelmesebb gyermeknél talán a falu, ahol lakik. Természetes, hogy ilyen helyeken ezeknek a veszélyeztetését fogjuk előtérbe helyezni s éreztetni a gyermekekkel, hogy ezeket meg kell védelmeznünk.

Ennek a célnak állt szolgálatában a katonák iránt érzett szeretetnek a felkeltése, vágyuknak

felébresztése, hogy ők is katonák akarnak lenni; a haza védelmezésének kiéreztetésére való az a kis játék is, amellyel elűztük az ellenséget. Ez a játék és a többi mozgás is természetesen még a felgyülemlett életerő levezetésére is alkalmas. Hogy még realisabbá tegyem a haza védelmét s megfelelő hely és eszközök is rendelkezésemre állanak, akkor kialakítatok a gyermekekkel egy házat, itt lakunk, ezt akarja lerombolni az ellenség, de mi nem engedjük *én* elkergetjük őket. Összekapcsolhatom még különböző háborús játékkal is. Amint méltóztattak látni, egész foglalkozás alatt *éi habomból számúztunk minden vérontást, borzalmat, nem a gyűlöletet akartam lelkükbe csepegtetni az ellenség ellen, hanem, inkább azt, hogy ne hagyj elpusztítani, ami neked drága.*

A háborúban a nő szerepének kiéreztetése alkalmával két olyan szemléltetési eszközt használtam, amelyet más kisdedednél részletesebben kell megismertetni. A hósapka és az érmelegítő, amelyet én a gyermekhez mérve karmelegítőnek neveztem. Ezeknél könnyen átsiklottam rajta, mert ők már fél éve látják a készítés módját is, amennyiben a növendékek velük élván, előttük is készítik. Kihagytam a nő egyik fontos szerepét, a sebesültek ápolását, mert ez már szoros kapcsolatban van a háború borzalmaival, *amit pedig az óvodából számúznunk kell.*

Eljárásomhoz hasonlóan kell és jár is el min-

den óvónő, midőn lerakja azt az alapot, amelyet tovább épít a magasabb fokú nevelés. Eljárásunknak, merem mondani, hogy lesz is eredménye, mert az itt volt gyermekek szemének csillogása is elárulja, hogy bennük van már a hazaszeretet csírája, bennük van már az az önbizalom és bátorság, amely a világ első katonájává teszi a magyar embert. Ha ezeket a csírákat tovább fejlesztjük helyes nevelési eljárásokkal, akkor ezekből a kisdedeinkből is olyan honpolgárok válnak, akik, ha – ne adja a jó Isten – de ha ilyen körülmények közé jutnak, mint mi, mindenben szolgálatra kész fiai lesznek édes hazánknak, akiknek akár ott a csaták véres mezején, akár itthon végzik hazafias munkájukat – ugyanazon erős, szent és megdönthetetlen bizalom fog élni a szívükben, mint ami él a mi lelkünkben: Győzni fogunk, mert győznünk kell! . . .